

UDC 811.612.91

RECORD OF NEW WORDS IN THE ACADEMIC DICTIONARY OF THE VIETNAMESE LANGUAGE

V. Musiychuk

PhD (Philology), Senior Fellow

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Hrushevskoho Str., Kyiv 01001, Ukraine

Victoria.viet@gmail.com

The article analyzes the quantitative and qualitative composition of the new vocabulary, which was added in the academic explanatory dictionary called “Dictionary of the Vietnamese Language”, produced by the Vietnamese Lexicography Center under the general editorship of the famous Vietnamese lexicographer Hoang Phe, during 1988–2020. The dictionary has increased the number of dictionary entries from 36,000 in 1988 to 42,865 in 2020. An analysis of the academic dictionary of the Vietnamese language in its various editions from 1988 to 2020 revealed that, at the same time as new words were added, each revision also removed obsolete or outdated lexical items. The Dictionary of the Vietnamese Language, especially in its most recent editions, contains many new currently topical concepts. New vocabulary is constantly appearing in the language. At first, it comes into passive use, then – into active, which gives reason to include this new vocabulary in the dictionary of common words. Attaching new words to dictionaries of the literary language is a common process of recording them. However, they are not allocated to a separate group of neologisms but are included in the common vocabulary. Not all of the new words recorded in the dictionary are neologisms. Among the added words are common words, actualized historicisms, and terms that have become widespread in the language, and more. The dictionary is updated not only by the appearance of new words and meanings but also by the updating of certain lexical items in a certain historical period. The added words belong to different fields of knowledge, reflecting the current development of society in a certain period. New words represent both book styles and spoken language. Diachronic analysis of the “Dictionary of the Vietnamese Language” provides material for exploring the dynamics of the development of the Vietnamese language lexical system.

Keywords: dictionary, dictionary entry, new words, Vietnamese language, vocabulary

ФІКСАЦІЯ НОВИХ СЛІВ В АКАДЕМІЧНОМУ СЛОВНИКУ В'ЄТНАМСЬКОЇ МОВИ

V. A. Musiychuk

У В'єтнамі щорічно видається чимало словників, що фіксують лексичний склад сучасної в'єтнамської мови. Серед них є словники на будь-який попит: різні за обсягом, для школярів та студентів, орфографічні та тлумачні, словники на певні правила написання слів, словники синонімів та антонімів, двомовні та багатомовні перекладні словники. Найповнішим, найбільшим за обсягом та набором додаткової інформації є академічний тлумачний словник під назвою “Словник в'єтнамської мови”, що випускається Центром в'єтнамської лексикографії за загальною редакцією відомого в'єтнамського лексикографа Хоанг Фе (після смерті якого у 2005 році його ім'я залишається серед авторів, адже саме він заснував цю серію та концепцію

© 2020 V. Musiychuk; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The World of the Orient*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

такого словника). Вперше цей словник вийшов друком у 1988 році, остання редакція з доповненнями – у 2020 р. У словнику містяться тлумачення в'єтнамських слів, приклади вживання, приклади сполучення слів та граматичний коментар. У цій статті маємо на меті проаналізувати кількісний та якісний склад нової лексики, якою доповнювався словник протягом більш ніж 30 років.

Започаткована Хоанг Фе в 1988 р. традиція укладання академічних тлумачних словників спочатку виконувалася колективом науковців з Інституту мовознавства Комітету суспільних наук В'єтнаму (згодом Комітет був перейменований на В'єтнамську академію суспільних наук). Це був перший словник в'єтнамської мови, у якому знайшли відображення новітні досягнення лінгвістичної науки та сучасної лексикографії. Тлумачення у словнику побудовано на основі широкого за обсягом мовного матеріалу, зібраного Інститутом мовознавства В'єтнаму протягом багатьох років. До словника ввійшла загальноновживана лексика усного та письмового мовлення, включно з поширеними діалектизмами та широковживаною науково-технічною термінологією. У в'єтнамських наукових колах цей словник оцінюється як один з інструментів нормування та збереження чистоти в'єтнамської мови, про що також зазначив у своїй передмові до першого видання тодішній голова Ради міністрів Соціалістичної Республіки В'єтнам Фам Ван Донг [Hoàng Phê 1988, 3]. У 1993 р. Хоанг Фе заснував Центр лексикографії, який перейняв естафету з видання різних словників в'єтнамської мови, зокрема й академічного тлумачного словника, і який успішно займається цією діяльністю й донині.

Робота над словником була започаткована в 1963 році, було зібрано три мільйони карток мовного матеріалу з художньої та наукової літератури, з газет, а також із народної творчості (прислів'я, ідіоми, казао). Укладено 100 тис. карток та з них обрано 36 тис. словникових статей, з яких і склався словник 1988 року [Nguyễn Đức Tôn 2011].

Відбір лексичного матеріалу до “Словника в'єтнамської мови” 1988 р. його укладачі обмежили такими критеріями: 1) загальноновживана лексика, що зустрічається у друкованих виданнях (крім спеціалізованих професійних видань), а також у суспільному житті, поширена по всій країні після 20-х рр. ХХ ст., а особливо після 1945 р., коли країна здобула незалежність; 2) лексика з художньої літератури, особливо сучасної; 3) діалектизми, що більш-менш поширено вживаються, а також зустрічаються у прислів'ях та фольклорі; 4) наукова термінологія, що характерна для науково-популярної літератури. При цьому укладачі зазначають, що не брали до уваги історизми, діалектизми та розмовну лексику, яка рідко зустрічається у друкованих виданнях, спеціалізовану наукову термінологію, жаргонізми, окказіоналізми, власні назви. У морфологічному плані в окремі словникові статті виділені слова (наприклад: *sạch* – чистий, *bận rộn* – зайнятий, *chính trị viên* – політик), стійкі словосполучення (або випадки невизначеності розмежування слова і словосполучення) (наприклад: *bất di bất dịch* – незмінний, *dân tộc thiểu số* – етнічна меншина), фразеологізми (наприклад: *saο chạυ ха bay* – тікати без оглядки, *chάy nhà ғa mặt chuột* – як дим згорів, то стало видно мишей) та деякі службові морфеми, які не вживаються окремо, а лише утворюють певне значення складних слів (наприклад: *bất* – морфема зі значенням “не”, “без”, яка трапляється лише у складних словах, як-от *bất lợi* – безвигідний, *bất bình đẳng* – нерівноправний; *hoá* – морфема зі значенням “-ція”, “процес”, яка вживається лише в багатоморфемних словах, як-от *bình thường hoá* – нормалізація, *oxy hoá* – окислення).

Після 1988 року вперше словник було переглянуто, внесено зміни і доповнення в 1992 році. У тій редакції було виправлено 2770 визначень, доповнено 2090 словникових статей, виправлено або доповнено 3510 прикладів вживання [Hoàng Phê 1992]. Всього у цій редакції налічувалося 38410 словникових статей. Щодо доданої лексики, то значна її частина становила термінологію, особливо комп'ютерну та економічну. У цій редакції словник перевидавався в 1994, 1995, 1996, 1997, 1998 роках.

Друга редакція академічного словника в'єтнамської мови відбулася у 2000 році, коли було виправлено 2903 дефініцій, доповнено 1670 нових слів або нових значень, вилучено 41 застаріле слово та значення, замінено або додано 387 прикладів [Hoàng Phê 2000]. Всього в цій редакції налічувалося 39924 словникових статей. Крім того, видання збагатилося додатками: перелік національностей В'єтнаму, перелік адміністративних одиниць В'єтнаму, назви міжнародних організацій, валюти країн світу, міжнародні одиниці вимірювання. У цій редакції словник перевидавався у 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 роках.

Загалом, "Словник в'єтнамської мови" за редакцією Хоанг Фе видавався великими накладками, подеколи за один рік могло бути два тиражі. Наприклад, з 1998-го по 2005 рік словник перевидавався 10 разів загальним накладом 150000 примірників. У 2005 році цей словник був нагороджений державною премією з науки та технології.

Кардинальне оновлення словника відбулося у 2008 році, з якого починається новий відлік видання. Залишивши за основу картотеку Хоанг Фе, Центр лексикографії оновив концепцію словника, яка тепер була спрямована як на розширення мікроструктури словника, так і на додавання різноманітної інформації в рамках макроструктури.

Щодо мікроструктури, то в кожній статті наведено частиномовну належність словникової одиниці, стилістичне забарвлення, тлумачення значення, приклади вживання, за можливості синоніми, антоніми, оригінальну іноземну форму до фонетичних запозичень.

Словник укладений на основі створеного Центром лексикографії електронного корпусу в'єтнамської мови (що містить близько 100 млн морфем), який дав змогу оперативніше реагувати на зміни, що відбуваються в мові, і фіксувати їх у словнику. Було розширено критерії відбору одиниць до словникових статей (у цьому словнику їх 41271) за рахунок додавання застарілих слів, історизмів, що трапляються у фольклорі та художній літературі (зокрема в тій, що включена до шкільної програми), неологізмів, що виникли нещодавно, однак набули поширеного та стабільного вживання, аббревіатур та символів, власних назв, які зустрічаються у фразеологізмах або набули загального значення. Серед зафіксованих неологізмів, наприклад, ATM – банкомат, blog – блог, (con) chip – чіп, com buy – дешевий заклад громадського харчування, cúm gà – пташиний грип, ISO – Міжнародна організація стандартизації, sàn giao dịch – біржа, xe ôm – мототаксі [Hoàng Phê 2008]. Можна відзначити, що багато нових слів належать до сфери інформаційних технологій, науково-технічного розвитку, ринкових відносин, а також до розмовного стилю.

На відміну від попередніх видань, з 2008 року "Словник в'єтнамської мови" оснащений великою кількістю додаткової інформації. Це різноманітні додатки з назвами та інформацією про країни світу, в'єтнамські адміністративні одиниці та етнічні групи В'єтнаму, одиниці вимірювання та їхнє співвідношення, аббревіатури, розшифрування та в'єтнамські назви міжнародних організацій, таблиця історичних в'єтнамських династій, а також вклейки з кольоровими ілюстраціями деяких представників рослинного і тваринного світів. Отже, словник у такому вигляді вийшов за межі категорії лінгвістичних словників та набув деяких рис багатогалузевого довідкового видання.

Завдяки технічним можливостям опрацювання електронного корпусу наступні оновлення "Словника в'єтнамської мови" виходили майже щороку: 2009 р. (41300 словникових статей), 2010 р. (41300 словникових статей), 2011 р. (41300 словникових статей), 2013 р. (41420 словникових статей), 2014 р. (41530 словникових статей), 2015 р. (41582 словникових статей), 2017 р. (41806 словникових статей), 2020 р. (42865 словникових статей).

Словник 2009, 2010 та 2011 рр. містить однакову кількість словникових статей. Як зазначають упорядники, оновлення міститься в уточненні деяких понять, виправленні помилок, а також в оновленні додатків [Hoàng Phê 2011].

У словнику 2013 року додано 120 словникових статей, що представлені лексемами з різних сфер використання. Наприклад, науково-технічну галузь представляють такі нові слова, як *chất bảo quản* – консервант, *chất điều vị* – підсилювач смаку, *chất phụ gia* – добавка, *điện thoại thông minh* – смартфон, *máy tính bảng* – планшет, *sinh trắc học* – біометрія, *thanh trượt* – повзунок; фінансово-економічну – *bảng lương* – платіжна відомість, *bảo đảm tín dụng* – гарантія кредиту, *biên phí*, *định phí*, *định khoản*, *đầu tư công* – державні інвестиції, *giãn nợ* – реструктуризація боргу, *nợ công* – державний борг; юридичну – *bồi thẩm đoàn* – суд присяжних, *công hải* – міжнародні води, *thừa phát lại* – судовий пристав, *vũ khí nóng* – вогнепальна зброя; суспільно-політичну – *hành chính công* – державне управління, *nhà cầm quyền* – влада, *hải giám*, *ngư chính* – риболовна інспекція, *cảnh nóng* – гаряча сцена, *truyền hình thực tế* – реаліті-шоу [Hoàng Phê 2013].

У словнику 2014 року додано 110 словникових статей. Наприклад, з науково-технічної галузі: *băng tần* – канал (сигналу), *điện toán đám mây* – хмарні обчислення, *tuỳ biến* – налаштувати; політико-правова термінологія: *bất hợp hiến* – неконституційний, *bất vụ lợi* – безкорисливий, *đa cực* – багатополлярний, *đơn cực* – монополарний, *lập quy* – законодавчий. Окрім запозичень, активно триває процес творення питомо в'єтнамських неологізмів. Останнім часом з'явилися такі лексеми, як *kích cầu* – стимулювати (попит), *sơ hữu* – постійний, невід'ємний, *bình giải* – критикувати та пояснювати, *thực phẩm chức năng* – біологічно активні харчові добавки. Деякі слова набули нових значень: *truy vấn* (букв. шукати + питати) – пошук (комп'ютерний), *biến thái* (букв. метаморфоза) – збочення (статеве), *tranh tụng* (букв. суперечка + процес) – правовий спір [Hoàng Phê 2014].

“Словник в'єтнамської мови” 2015 року збагатився на 52 словникові одиниці з різних галузей знань, наприклад: *bom bẩn* – брудна бомба, *cảnh sát biển* – морська поліція, *chíêm bái* – поклонятися, *hưởng dụng* – скористатись, *khả tín* – достовірний, *lão gia* – старий (звертання), *linh vật* – талісман, *lưỡng tính* – інтерсексуальність, *mạng xã hội* – соціальна мережа, *noãn hoàng* – жовток, дейтоплазма, *thiếu gia* – золота молодь, “мажор”, *thượng cờ* – підняття прапора, *hạ cờ* – опускання прапора, *tiểu binh* – піхота, *tin nhắn* – sms, повідомлення, меседж, *vật quyền* – речові права [Hoàng Phê 2015].

Словник 2017 року продовжив тенденцію та збільшив кількість словникових статей на 224 позиції. Серед них такі лексеми, як *báo mạng* – інтернет-газета, *bao tránh thai* – презерватив, *băng kính* – гігієнічна прокладка, *cán cước công dân* – громадянський паспорт, *chân ga* – педаль газу, *chân phanh* – педаль гальма, *công dân điện tử* – електронний громадянин, *công dân mạng* – інтернет-громадянин, *du hương* – шлейф аромату, *điện thoại nóng* – гаряча лінія, *đường đời* – життєвий шлях, *giác bám* – присосок (у деяких комах та тварин), *guốc chẵn* – парнопалі, *guốc lẻ* – непарнопалі, *hành tinh đỏ* – червона планета, *ngân hàng điện tử* – інтернет-банкінг, *ngghi can* – підозрюваний у причетності, *ngghi phạm* – підозрюваний у злочині, *ngôi thai*, *ngôn tình* – любовний роман, *phạt nguội* – заочний штраф, *phạt nóng* – штраф на місці, *spam / thư rác* – спам, *tạo sinh* – генеративний, *tay ga* – ручний газ, *tay phanh* – ручний тормоз, *tri nhận* – когнітивний, *tiếng lửa* – брендмауер [Hoàng Phê 2017].

Остання редакція “Словника в'єтнамської мови” видана Центром лексикографії у 2020 році. Загальна кількість словникових статей зросла до 42865, тобто більш ніж на тисячу одиниць у порівнянні з виданням 2017 року. Додано поняття зі сфери політики, безпеки та суспільства: *cánh hữu* – праві (про політичні рухи, партії), *cánh tả* – ліві (про політичні рухи, партії), *chạy chức* – гнатися за посадою, *chạy quyền* – гнатися за владою, *giới chủ* – роботодавці, *lộ diện*, *lợi ích nhóm* – групова вигода, *ma tuý đá* – метамфетамін, *ngáo đá* – наркотичні галюцинації; зі сфери науки і технологій: *biến nhiệt* – холоднокровний (про тварин), *bitcoin* – біткоїн, *blockchain* – блокчейн, *chát chít* – спілкуватись у чаті, *chatbot* – чат-бот, *chữ kí điện tử / chữ kí số* –

електронний підпис, công thông tin điện tử – інформаційний інтернет-портал, hàng nhiệt, kết chuyển, mã độc, nhà mạng – оператор (мобільний, інтернет), nhạc chờ – мелодія замість гудка, nhạc chuông – рінгтон, nickname – нік, tiền ảo / tiền điện tử – електронна валюта, trợ lí ảo – віртуальний помічник; зі сфери наук про життя: chủng ngừa – вакцинувати, chuyển đổi giới tính – змінювати стать, chuyển giới – трансгендерний, cực khoái – оргазм, dưỡng thể – для тіла (косметичні засоби), đề chủ động – штучно викликані пологи, đồng giới – гомосексуальний, song tính luyến ái – бісексуал, phơi nhiễm – опромінення, tăng động – гіперактивність, tầm soát – скринінг; зі сфери культури, духовності, спорту: cúng dường – подаяння (буддизм), nghệ danh – сценічне ім'я, tì hưu – драконоведмідь (міфічна істота), bóng chết – мертвий м'яч (спорт), bóng sống – живий м'яч (спорт), cơ thủ – більярдист, tiqui-taca – тікі-така (спорт); з розмовної мови: biệt nhân – особлива повага, cháu hàng – розкуповувати, chiều trò – виверт, хитрість, công ngôn – ексцентричні вислови, đời tư – приватне життя, đứng hình – оstownпіти (про людину), зависнути (про техніку), thảo mai – лицемірний, лукавий, trẻ trâu / sũu nhi – молодий буйвіл (впертий), tự sướng – селфі [Hoàng Phê 2020].

Отже, з вищенаведеного аналізу словників можна побачити, що у “Словнику в'єтнамської мови”, особливо в його останніх редакціях, зафіксовано чимало нових актуальних понять. Нова лексика з'являється в мові постійно. Спочатку вона входить до пасивного вжитку, далі – до активного, що й дає підстави включати цю нову лексику до словників загальноновживаних слів. Долучення нових слів до словників літературної мови є звичайним процесом їхньої фіксації. При цьому вони не виділяються в окрему групу неологізмів, а входять до загального словника.

У В'єтнамі поки що не поширені неологічні словники, наразі була лише одна спроба – це “Словник нових слів” 2010 р. [Chu Bích Thu 2008], який є надзвичайно важливим для дослідження неологізмів, однак не позбавлений багатьох недоліків. За словами його укладачів, у Словнику зібрані лексичні одиниці (близько 2500 неологізмів), що увійшли до загальноновживаної лексики в'єтнамської мови приблизно в період 1985–2000 рр. Насправді у вказаний період у в'єтнамській мові з'явилася більша кількість нових слів, адже в зазначеному словнику не враховані професійні та термінологічні неологізми, сленг, розмовна мова тощо.

На відміну від спеціальних словників неологізмів, де може бути зібрана не лише активна лексика, а й пасивна, в академічному словнику зібрані слова, які вже пройшли випробування часом та закріпились у мові. Крім того, наявність певного слова в такому словнику автоматично заносить його до розряду літературної мови, а отже, укладачі академічних словників мають підходити до вибору лексики виважено та аргументовано. Особливо це стосується фонетичних запозичень, які згодом можуть бути асимільовані або замінені семантичними кальками чи іншими видами новоутворень.

Однак не всі нові словникові статті, які з'являються в кожній наступній редакції “Словника в'єтнамської мови”, є неологізмами. Серед доданих слів трапляються й звичайні загальноновживані слова, й актуалізовані історизми, й терміни, які набули поширення в мові, тощо. Словник оновлюється не лише за рахунок появи нових слів та значень, а й завдяки актуалізації тих чи інших лексем у певний історичний період. Для порівняння можна навести дані з дослідження Ву Дик Нгієу, який зіставив словники в'єтнамської мови 1895–1896 та 1994 рр. із приблизно однаковою кількістю слів (близько 37 тис.) та виявив, що в цих словниках понад 26 тис. слів різняться [Vũ Đức Nghiệu 2011, 446]. Тобто за сто років лише близько третини слів залишилась актуальною.

Порівнювані нами словники мають не такий великий проміжок часу (тільки 32 роки), однак тут також можна простежити заміну словникових статей, а не лише додавання нових. Проаналізуємо цю тезу на прикладі словника літери А словників

1988 та 2020 років. Кількість словникових статей 342 та 389 відповідно. У новішому словнику є 80 слів, яких немає в першому виданні; у виданні 1988 року є 33 слова, яких немає в словнику 2020 року; 309 слів в обох виданнях ідентичні. Отже, більшість слів залишилися незмінними. Необхідно зазначити, що ми не брали до уваги різнописання деяких запозичених слів, а рахували їх як однакові одиниці. Наприклад, слово ‘альманах’ у словнику 1988 року записано як *almanac*, а в словнику 2020 року є три варіанти написання – *an-ma-nách*, *an-ma-nác*, *anmanac*, ‘кислота’ – *acid* та варіанти *a-xít*, *axít*, ‘азот’ – *azot* та *a-dót*, *a-zót*, *azôt* відповідно. Хоча обидва словники спираються на й те саме Розпорядження Міністерства освіти про орфографію та термінологію в’єтнамської мови від 1984 р. [Bộ trưởng Bộ Giáo dục 1984], проте бачимо різний підхід до асиміляції запозичень, що можна пояснити нечіткістю формулювань щодо цього питання в самому Розпорядженні.

Вилучення деяких слів у новому виданні зумовлено уніфікацією термінології. Тобто раніше було кілька варіантів того самого терміна, а тепер залишився один. Отже, на літеру А в новому словнику ми недорахувалися таких слів, як *a posteriori* – апостеріорі, *a priori* – апіорі, *ánh âm* – фотонегатив, *ánh dương* – фотопозитив, *alumin* – алюміній, *angorit* – алгоритм, *asphan* – асфальт. Однак самі ці поняття у словнику залишилися у варіантах на інші літери відповідно – *hậu nghiệm*, *tiên nghiệm*, *âm bản*, *dương bản*, *nhôm*, *thuật toán*, *nhựa đường*.

Так само в новому словнику не знаходимо деяких рідковживаних синонімів, як *ot ả đầu* (синонім *ả đảo*) – співачка качу, *ác mỏ* (синонім *ác mỏ*) – папуга, *áo nảo* (синонім *áo nảo*) – сумно, а також деяких слів, що були позначені як застарілі, *ác tật* – небезпечна хвороба, *ách vận* – нещаслива доля, *ái hữu* – спілка, *ám tả* – диктант, *an đường đường* – будинок відпочинку, *ảo đăng* – прожектор, *áy* – пожовклий. Натомість зафіксовано актуалізовані історизми: *ác hữu ác báo* – вчиниш зло – зло повернеться, *ái hoài* – тужити, *ái phi* – улюблена наложниця, *an thân* – спокій, *anh hùng mặt lộ* – потріпаний герой (про безсилість героя, час якого вже пройшов), *anh yên* – ластівки (про любовні взаємини).

Серед нових слів у словнику 2020 року з’явилися символи та аббревіатури, яких у старішому словнику не було взагалі, відповідно до тодішньої концепції відбору мовних одиниць. Наприклад, *A* – ампер, *A* – літерне позначення, *A0*, *A1*, *A2*, *A3*, *A4*, *A5* – формати паперу, *ADN* – ДНК, *ADSL* – асиметрична цифрова абонентська лінія, *Ag* – срібло, *AIDS* – СНІД, *AK* – автомат Калашникова, *Al* – алюміній, *ATM* – банкомат, *Au* – золото.

Є серед нових слів фонетичні запозичення з варіаціями написання (в дужках): *a-ga* (*aga*) – ага, *a-lê* (*alê*) – іди, *a ma tơ* (*amato*, *a-ma-to*) – аматор, *a-nô-phen* (*anofen*) – анофен, *a-nốt* (*anôt*) – анод, *a-pa-tít* (*apatit*) – апатит, *a-pác-thai* (*apacthai*) – апартеїд, *a-sen* (*asen*) – арсен, *a-ti-sô* (*ác-ti-sô*, *actisô*) – артишок, *account* (*tài khoản*) – акаунт, *an-bum* (*anbum*) – альбом, *an-pha-bê* (*alpabê*) – алфавіт, *an-ti-mon* (*antimon*) – антимон, *ao-xơ* (*ounce*) – унція, *audio* – аудіо. З’явилися деякі нові розмовні елементи: *à à* (ономатопея), *á á* (ономатопея), *ác cái là* – як на гріх, *ảnh nóng* – гаряче фото, *áp chót* – до кінця, прикінцевий, *át chủ bài* – туз.

Щодо тематичної класифікації оновлених слів, то вони належать до різних галузей, як-от культура, релігія, спорт: *A Di Đà* – Амітабга, *á hậu* – віцеміс, *á quân* – друге місце (у спорті), *á thánh* – напівбог (у конфуціанстві), *ái điếu* – похоронна мелодія; наука і техніка: *a-nốt* – анод, *ADN* – ДНК, *Au* (*Aurum*) – срібло, *ADSL* – асиметрична цифрова абонентська лінія, *Ag* – золото, *audio* – аудіо; предмети одягу: *áo ấm* – теплий одяг, *áo ba lỗ* – майка, *áo bông* – пальто, *áo cưới* – весільна сукня, *áo dài* – довга сукня, *áo gió* – вітровка, *áo phông* – футболка, *áo pull* (*áo pun*) – пуловер, *áo rét* – куртка, *áo tang* – похоронний одяг, *áo tắm* – купальник, *áo vệ sinh* – спідня майка; медицина: *á sùng* – долонно-підшовний дерматоз, *AIDS* – СНІД; людина і суспільство: *ác nghiệp* – карма, *an lành* – спокій, *an nhiên* – спокійний, *anh trai* –

старший брат, áo thuật gia – фокусник; флора: anh túc – мак, a-ti-sô – артишок; економіка: áp giá – цінова ставка, áp thuế – податкова ставка, ATM – банкомат.

Під час аналізу академічного словника в'єтнамської мови в його різних редакціях від 1988-го до 2020 р. було виявлено, що одночасно з додаванням нових слів у кожній редакції відбувається також вилучення застарілих або неактуальних лексем. Серед нових слів, що фіксуються у словнику, не всі є неологізмами. Додані слова належать до різних галузей знань, що відображають актуальний розвиток суспільства в певний проміжок часу. Нові слова представляють як книжні стилі, так і розмовний. Аналіз “Словника в'єтнамської мови” в діахронічному аспекті дає матеріал для дослідження динаміки розвитку лексичної системи в'єтнамської мови.

REFERENCES

Bộ trưởng Bộ Giáo dục (1984), *Quy định về chính tả tiếng Việt và về thuật ngữ tiếng Việt*, Quyết định số 240/QĐ ngày 5.03.1984 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục. (In Vietnamese).

Chu Bích Thu, Nguyễn Ngọc Trâm, Nguyễn Thuý Khanh v.v. (2008), *Từ điển từ mới tiếng Việt*, Viện ngôn ngữ học, NXB Phương Đông, TP Hồ Chí Minh. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Bùi Khắc Việt, Chu Bích Thu et al (1988), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Bùi Khắc Việt, Chu Bích Thu v.v. (1992), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ hai, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Bùi Khắc Việt, Chu Bích Thu v.v. (2000), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ bảy, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2008), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2011), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ tư, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2013), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ năm, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2014), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ sáu, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2015), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ bảy, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2017), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ tám, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Hoàng Phê, Vũ Xuân Lương, Hoàng Thị Tuyền Linh v.v. (2020), *Từ điển tiếng Việt*, in lần thứ chín, NXB Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội. (In Vietnamese).

Nguyễn Đức Tôn (2011), “Tái bản Từ điển tiếng Việt”, in *Viện Ngôn ngữ học*, available at: www.vienngonnguhoc.gov.vn/bai-viet/tai-ban-tu-dien-tieng-viet_575.aspx (accessed March 7, 2020). (In Vietnamese).

Vũ Đức Nghiệu (2011), *Lược khảo lịch sử từ vựng tiếng Việt*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội. (In Vietnamese).

V. A. Мусійчук

Фіксація нових слів в академічному словнику в'єтнамської мови

У статті аналізується кількісний та якісний склад нової лексики, якою доповнювався академічний тлумачний словник під назвою “Словник в'єтнамської мови”, що випускається Центром в'єтнамської лексикографії за загальною редакцією відомого в'єтнамського лексикографа Хоанг Фе протягом 1988–2020 рр. Упродовж періоду свого існування словник збільшив кількість словникових статей із 36000 у 1988 році до 42865 у 2020 році. Під час аналізу академічного словника в'єтнамської мови в його різних редакціях від 1988-го до 2020 р. виявлено, що одночасно з додаванням нових слів у кожній редакції відбувається також вилучення застарілих або неактуальних лексем. У “Словнику в'єтнамської мови”, особливо в його останніх редакціях, зафіксовано чимало нових актуальних понять. Нова лексика з'являється в мові постійно. Спочатку вона входить до пасивного вжитку, далі – до активного, що й дає підстави включати цю нову лексику до словників загальноновживаних

слів. Долучення нових слів до словників літературної мови є звичайним процесом їхньої фіксації. При цьому вони не виділяються в окрему групу неологізмів, а входять до загального словника. Серед нових слів, що фіксуються у словнику, не всі є неологізмами. Серед доданих слів трапляються й звичайні загальноживані слова, й актуалізовані історизми, й терміни, які набули поширення в мові, тощо. Словник оновлюється не лише за рахунок появи нових слів та значень, а й завдяки актуалізації тих чи інших лексем у певний історичний період. Додані слова належать до різних галузей знань, що відображають актуальний розвиток суспільства в певний проміжок часу. Нові слова представляють як книжні стилі, так і розмовний. Аналіз “Словника в’єтнамської мови” в діахронічному аспекті дає матеріал для дослідження динаміки розвитку лексичної системи в’єтнамської мови.

Ключові слова: словник, в’єтнамська мова, лексика, нові слова, словникова стаття

В. А. Мусійчук

Фиксация новых слов

в академическом словаре вьетнамского языка

В статье проанализирован количественный и качественный состав новой лексики, которой был дополнен академический толковый словарь под названием “Словарь вьетнамского языка”, подготовленный Вьетнамским центром лексикографии под общей редакцией известного вьетнамского лексикографа Хоанг Фе в течение 1988–2020 гг. Словарь увеличил количество словарных статей с 36000 в 1988 г. до 42865 в 2020 г. Анализ академического словаря вьетнамского языка в различных его изданиях с 1988-го по 2020 год показал, что одновременно с добавлением новых слов в каждой редакции также удалялись устаревшие или неактуальные лексемы. Словарь вьетнамского языка, особенно в последних его изданиях, содержит много новых актуальных понятий. В языке постоянно появляется новая лексика. Сначала она входит в пассивное употребление, затем – в активное, что дает основания включить эту новую лексику в словарь общих слов. Закрепление новых слов в словарях литературного языка является общим процессом их фиксации. Однако они не выделяются в отдельную группу неологизмов, а включаются в общую лексику. Не все новые слова, записанные в словаре, являются неологизмами. Среди добавленных слов – обычные общеупотребительные слова, актуализированные историзмы, термины, которые получили распространение в языке, и тому подобное. Словарь обновляется не только появлением новых слов и значений, но и обновлением определенных лексем в определенный исторический период. Добавленные слова принадлежат к разным отраслям знаний, отражающих современное развитие общества в определенный период. Новые слова представляют как книжные стили, так и разговорный язык. Диахронический анализ “Словаря вьетнамского языка” дает материал для изучения динамики развития лексической системы вьетнамского языка.

Ключевые слова: словарь, вьетнамский язык, лексика, новые слова, словарная статья

Стаття надійшла до редакції 31.03.2020